

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Smluvní retroaktivita

Že právní předpisy nepůsobí nazpět, je pro právníka stejně jasné, jakože po koncentraci již není místo pro legraci. Co už tak úplně jasné není, je, jestli se zákaz retroaktivity uplatní také v oblasti smluvního práva při kontraktaci.

Obecně platí, že smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti, což je tehdy, projeví-li s nabídkou oblat včas vůči navrhovateli souhlas (§ 1745 o.z. ve spojení s § 1740 odst. 1 o.z.). Nedohodnou-li se strany jinak, účinnost smlouvy nastává dnem jejího uzavření. Přitom platí, že právní jednání působí vůči nepřítomné osobě od okamžiku, kdy jí projev vůle dojde (§ 570 odst. 1 o.z.).

Zákon pak výslovně počítá např. s tím, že účinnost smlouvy je možno vázat na splnění odkládací podmínky, tedy do budoucna (§ 548 odst. 2 o.z.). Zpětné účinky právnímu jednání zákon přiznává např. v § 2004 odst. 1 o.z., který stanoví, že odstoupením od smlouvy se závazek zrušuje od počátku. O zpětné účinnosti právních jednání v rovině *lex contractus* však zákon mlčí.

Judikatura přitom s odkazem na zásadu smluvní autonomie vůle dovodila (k tomu srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 705/2005, ze dne 15. 6. 2005 a sp. zn. 28 Cdo 3033/2005, ze dne 22. 8. 2007), že zpětně mohou působit účinky právního jednání nejen tehdy, stanoví-li tak zákon, ale i v případě dohody smluvních stran. Což jinými slovy řečeno znamená, že smluvní retroaktivita v oblasti soukromého práva přípustná je. Je totiž podle Nejvyššího soudu především na samotných stranách smlouvy, aby posoudily a rozhodly, od kterého okamžiku založí účinnost smlouvy. Tak je tomu podle Nejvyššího soudu typicky v případech, kdy smlouva podle výslovného a nepochybného projevu vůle stran má vstoupit do účinnosti po datu uzavření smlouvy. Nelze však vyloučit, aby strany založily účinnost smlouvy přede dnem jejího uzavření.

V nedávném usnesení sp. zn. 23 Cdo 5457/2014, ze dne 25. 6. 2015 Nejvyšší soud na tyto své závěry navázal s tím, že v případě nepochybného a výslovného smluvního ujednání je obecně zpětná účinnost dohody přípustná, pokud není v rozporu s kogentní normou.

S výše uvedeným nelze než souhlasit. Právo by nemělo zasahovat do svobody člověka více než je zdrávo (*nota bene* v soukromoprávních vztazích). Na druhou stranu je však třeba respektovat určité mantinely, jelikož ani smluvní svoboda není bezbřehá. Pokud by se totiž smluvní retroaktivita připustila ve všech případech, znamenalo by to pro právní styk značnou právní nejistotu.

Za onu „kogentní normu“ ve smyslu citované judikatury lze považovat zejména následující situace: (i.) rozpor se zákonem, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje (když např. zákon stanoví jako podmínku vzniku a účinnosti právního jednání další okolnost, typicky souhlas určitého orgánu, který nutně musí přistupovat k smluvnímu projevu stran, nelze také např. zpětně zhojit absolutně neplatné právní jednání či uzavřít dohodu o zrušení již splněného dluhu, nelze rovněž obcházet daňové předpisy, apod.), (ii.) rozpor s dobrými mravy a (iii.) rozpor s veřejným pořádkem jako je ochrana slabšího, třetích osob, apod.

Back to the Past, here we go...

Mgr. Vladimír Janošek, Kobyli*

advokátní koncipient

Autor působí v obchodní společnosti Továrek, Horký a partneři, advokátní kancelář, s.r.o. Tento článek není oficiálním stanoviskem advokátní kanceláře

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)